

ИЗКУСТВОТО НА ФАНТАЗИЯТА

Ще ви споделя една моя детска тайна: през петдесетте години на миналия век в селото Вийянуева де лос Инфантес, в Ла Манча, гледах филма *Мините на цар Соломон* и от този ден се влюбих безвъзвратно в Дебора Кер, а Х. Райдър Хагард поставих начело в списъка на любимите ми писатели. Той се нареди след класиците Сервантес и Кеведо и някак си ги допълни и направи по-разбираеми. Забележете, че това се случи не в сегашния забързан век на електронни играчки и всякаква аудиовизуална техника.

В хуманитарните гимназии от онова време, където ни учеха преподаватели от *стария режим* с непоклатим авторитет, изучавахме предмети като *mester de juglaría* и *mester de clerecía**. В първия раздел се запознах с *El Cantar de Mio Cid*** от испанския героичен епос, а във втория - с Гонсало де Берсео и религиозната поезия. Навестяха отдела с класиците в селската ни библиотека, но започнах да се наслаждавам на четенето им, чак когато вникнах в това, което определям като *mester de fantasía*,*** или с други думи - писателите, които те карат да изживяваш невероятни приключения в южните морета, в африканските равнини или в бурните океани, миещи бреговете на Азиатския континент. Така се прирастих към приключенските романи. Единствено книгите на големите писатели от XIX век попадат в тази категория: *Моби Дик*, *Островът на съкровищата*, *Робинзон Крузо*, *Рудниците на цар Соломон*, която е връх във фантастичната литература. Половин век по-късно продължавам да бъда все така очарован от одисеята на група авантюристи, водени от героя на моето детство Алън Куотърмейн, които търсят един от братята на тези пътешественици. Дали Индиана Джоунс не дължи голяма част от славата и успеха си точно на този литературен герой? (*Испански средновековни поетични жанрове. – Б. пр.) (**Песен за моя Сид е най-ранният текст на средновековен кастилски. – Б. пр.) (***)*Mester de fantasía*, исп. - изкуството на фантазията, фантастичен жанр. – Б. пр.)

ОЧАРОВАНИЯТ ОТ РУДНИЦИТЕ НА ЦАР СОЛОМОН РАДИОТЕЛЕФОНИСТ

Срещата ми с Карлос Рока, областен директор на „Онда Серо де Мурсия”,**** по време на едно турне с програмата „На вълната на Ерера” беше истинска изненада за мен. Вече го познавах задочно от една от предишните му книги - *Зулу, битката при Исандлуана*, която бързо се изкупи и имаше небивал успех.

В края на ноември 1975 г. Карлос очаква с нетърпение да свърши речта на принц Хуан Карлос де Бурбон по случай коронацията му за крал на Испания, за да продължи с четенето на една книга, погълнала изцяло вниманието му, която ще определи литературните му вкусове. Оттогава насетне *Рудниците на цар Соломон* става една от най-предпочитаните книги в библиотеката му и в продължение на цели тридесет и пет години разпалва неговото въображение. (**** Местно радио на гр. Мурсия. – Б. пр.)

Романът, който така го привлича, го запознава с южноафриканските диамантени мини, с водопадите на Замбези, със свирепите битки между зулуси и британци... и му разкрива, че някъде в Южна Африка е съществувало потайно приказно съкровище, намерено от един опитен и смел ловец в земите на племето кукуана, сегашните матабеле.

Няма съмнение, че Карлос Рока е безспорен ерудит в областта на историята, културата и обществения живот на зулусите. Приносът му в това отношение не

отстъпва на трактатите на викторианските антрополози, които описват бита на тези първобитни племена, изследван толкова подробно от англичаните.

В книгата, която самият Рока пише, той проследява пристигането на Хенри Райдър Хагард в Южна Африка и разказва със зулуска пестеливост превъплъщенията на писателя в омайна Африка, както самият той ги е описал в световноизвестния си роман.

Хагард е двайсетгодишен и е един от многобройните „влюбени” в Африка британски и европейски младежи, когато, заплепен от очарованието на загадъчния континент, пристига в непознатата за него земя като чиновник на Британската империя. След срещата си със зулусите животът му напълно се променя. Той е един от малкото късметлии сред белите хора от XIX век, присъствали на големите годишни тържества на племето и ги описва за поколенията.

В чест на губернатора близо хиляда мъже с абаносова кожа танцуваха боен танц в ритъма на барабаните от кожа на газела, а жените ги насърчава с виковете и крясъците. Когато зрелищният танц и мелодичните песни приключиха, един воин, с блестящи като на сокол очи, впи погледа си в лицето на губернатора. Внушителен момент от сблъсъка между двама представители на различни култури.

За да пресъздаде литературните си герои, Хагард черпи идеите си от заобикалящия го свят. Като същински антрополог Карлос Рока диша като ловджийска хрътка във врата на Хагард, надушвайки забегките и залитанията на писателя в неговата творба, опитвайки се да предпази героите му от илюзията и фалша, така че образите им да съответстват на истинската действителност. Значението на тази, очаровала различни поколения читатели, световна творба на Хагард се състои в това, че тя е първият приключенски и фантастичен роман, написан от англосаконец, и то на английски. На какво се дължи успехът на книгата? Карлос Рока го обяснява така:

Хагард е един от първите писатели, който разбира, че читателят преди всичко иска да избяга от вътрешния си свят и да се забавлява с това, което му се разказва... Няма претенциите да е най-добрият, но перото му успява да предаде голяма част от приключенската ни, романтична и дръзка същност и това е най-голямата му победа. С увереност може да се каже, че книгите на Хагард, Ръдиард Киплинг или Джоузеф Конрад допринасят за могъществото на Британската империя толкова, колкото и облечените в яркочервените си куртки митични полкове.

Благодарение на техния забележителен труд различни поколения читатели имат своя личен *mester de fantasía*.

Книгата на Рока е написана в дръзка класическа проза. Никой няма да остане разочарован, след като я прочете.

Лоренсо Диас,
социолог, журналист и писател